

Stilicho és neje	43	Bosnyák nők	393
Szarkofág	268	Brüsszeli városház	119
Szarmata roxolanusok	303	Cajus Cestius piramisa	253
Szavasvadászat	299	Dunajec vidékéről	311, 313
Szanszkrit kézirat	5	Éjszaki halászbástya	344
Szent Agoston	286	Egyiptomi táj	386
Szfinksz	171	Halászbástya	395
Színházi előadás	318	Hercegovinai keresztény leány	395
„ jegy	317	Jáki templom	245
Taranis	346	Karthago kikötője	267
Vadállatok fogdosása	330	„ romjai	302
Venus	203	Királyi palota Brüsszelben	117
Veronika kendője	365	Kölni dóm	69
Vesta papnő	370	Közép-boszniai keresztény nő	395
Vörösmarty szülőháza	234	Luzern	197
Zeus temploma	331	Népház Brüsszelben	118
Zichy Jenő gróf terme	329	Pécsi székesegyház	246, 247
Zsidó papok	71	Pompéjus oszlopa	60
		Ravennai kikötő	204
		Román templom	243, 244
		Régi vasút	196
		Szent Agnes bazilikája	90
		Szent Péter temploma	297
		Szerajevói bosnyáklány	396
		Spanyolországi lány	397
		Upsalai székesegyház	374
		„ vár	373
		Vatikán	296
		Versaillesi kert	169
		Versaillesi tanácsterem	181
		Via Appia	

III. Műtárgyak.

Apollo	348	Szent Agnes bazilikája	90
Az almádi Kossuth-szobor	389	Szent Péter temploma	297
Bihari Sándor. Krisztus temetése	25	Szerajevói bosnyáklány	396
Byron-szobra	137	Spanyolországi lány	397
Diana	372	Upsalai székesegyház	374
Egri nők. (Székely B.)	210	„ vár	373
Eisenhut Ferenc. Arab kávéház	185	Vatikán	296
Erzsébet-szobor Cecéu	152	Versaillesi kert	169
Fadrusz János. Erzsébet	229	Versaillesi tanácsterem	181
„ Erzsébet-szobor	231	Via Appia	
Heine-szobra	136		
Mányoki. II. Rákóczi Ferenc	81		
Mátrai Gy. Erzsébet-szobor	230		
Pál apostol prédikál. (Rafael)	105		
Pataki László. Zrínyi Ilona feladja Munkács várát	87		
Révai szobra	213		
Révész Imre. Gyanus alak	287		
Roskovics Ignác. Miatyánk, Isten	99		
„ Szent Pál	101		
„ Szent Péter	101		
„ Oltári szentség	102		
„ Tömjénhódolat	103		
Szavoyai Jenő szobra	359		
Zala György. Erzsébet	227		
Zemplényi Tivadar. Ünneppan	249		
Zeno	349		

IV. Táj- és útikepek, épületrajzok, népviselet.

Aacheni székesegyház	23	Agár	276
A király cerele terme	362	A Klotild-szeretetház	163
A király ebédlője	355	„ „ növényedékei	163
A királyi vár	361	Arabló csikóval	382
A királyi vár kapuja	357	Arab telivér	380
Alexandria kikötője	202	Automobilok	149
Alexandriai könyvtár	157	Barátkeselyű	39
Alexandria térképe	60	Bíbic	264
A Nilus	9, 27, 51	Bögőmajom	53
Aratók	290, 291	Csuklyásmajom	147
A régi kölni kapu	23	Drezdai tornác	167
A temesvári dalverseny csarnoka	375	Dunai ünnepély	121
Bizanci cirkusz	315	Eskütéri híd	217
Bosnyák család étkezése	391	Fehér gólya	263
		Házi macska	342
		Juhászkutya	298
		Keselyű (szakállas)	39
		Kolibri	264
		Kutyafajok	278
		XIII. Leó a halálos ágyon	295
		Mezőhegyesi mén	381
		Múmia	156
		Ökörszem	265
		Pintyőke	265
		Pókmajom	53
		Selyemmajmok	148
		Uszkár	277
		Vadmacska	343
		Zászlórtató	168

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

AZ UTOLSÓ LANTOS.

Regényes korrajz. Irta Gaal Mózes.

I.

Két király egy országban.

Magyarország volt az a boldogtalan ország, melynek egyszerre két király kellett. A mohácsi csata után úgy gondolkodtak a nagy urak, hogy nem hoz áldást soha az olyan választás, mely egy emberre esik.

Kétfelé szakadtak, mert régi hagyománya ez a magyarnak. Mikor látják, hogy veszély fenyegeti a drága hazát, akkor egymást okolják s tiszta, nemes hazafiságból: pártoskodnak, mert mindenki szentül megvan győződve arról, hogy az ő szándéka a legtisztább és legnemesebb és minden más szándék bűnös és kárhuzatos.

Így volt ez az Árpádok kihalta után, így Mátyás halála, így a mohácsi csata után.

A nagy király örökre lecsukott szeme már nem látta azt a pusztulást, mely szép vetéseit tönkre tette.

Nagy világosság után nagy sötétség szokott következni s mind a kettő vakít. Igen magasra emelte a nagy király nemzetét; megszedült, mert nem volt elég ideje megszokni és lejjebb kívánczozott.

Mátyás erős keze féken tartott mindenkit: főurat, főpapot, köznemest és jobbágyot. A jobbágy áldotta, a nagy urak félték tőle.

A nemes ember igazán úr akart lenni. Szófogadó gyermeket ültetett a Mátyás trónjába, adott neki annyit, a mennyiből valahogy megélhet s azontúl számba se vette őt.

A Báthoriak, Perényiek, Thurzók, Drágfiak várai zengtek-bongtak a merő vigadozástól s a

kis királyok csak akkor ébredtek fel, mikor a háromszáz ágyú Mohácsnál fülökbe zúgta a — halálharangot.

Temetés után szomorú a család.

Szomorú volt Magyarország sorsa is. Bóbitás-fejű törökök, hajladozó csauszok, pöffeszkedő pasák világa kezdődött.

A zászlósúrak elrejtöztek váraikba s hahogy a szükség úgy kívánta, megtanultak alázkodni, török-kegyet vadászni.

Az egyik párt választott német királyt, a másik hagyományosan gyűlölte az idegent s megkoronázta Szapolyai Jánost, a leggazdagabb főurat, kinek az apja Mátyás miatt emelkedett oly magasra. Mikor pedig ezt cselekedték, akkor nem gondoltak a hazára, hanem csak a maguk jóvoltára. Századok hagyománya kívánta így s ők hitek maradtak a hagyományokhoz.

Nagyon kényelmes állapot volt ez. A nemes urak jó aratásnak néztek elébe. Ha nem jutalmazta Ferdinánd, átcsaptak Szapolyaihoz, ha itt meg nem híztak, visszapártoltak az elhagyott úrhoz. Cégért cserélgettek, ennyi volt az egész. Állott az alkú, folyt a vásár mindenütt; a ki jobb vásárt csapott, arra irigykedett a másik.

Ferdinánd hozta a németet, Szapolyai a törököt segítségül. Volt csete-paté, komoly harc, kibékülés, hitszegés annyi, hogy a hatszáz éves Magyarország később is alig látta párját.

A kis nemesek adogatták el a fegyvereiket, a mellett harezoltak, a ki több jutalékot adott.

Nem hittek a holnapban.

Ma szántott a zsellér, holnap már nem volt kinek leróni a robotot. A török jó közbenjáró lett. Mindenütt ott volt, a hol nem várták. A csűr, a hova a termés befolyt, a török kézben levő várak voltak; a mezők ménese, gulyája a várakba

terelődött s a kontyos török értett az adószedés mesterségéhez.

A pap sem vigasztalhatta a népet.

Mózes népe negyven évig bolyongott az úttalan pusztában. Éhség, szomjúság, napszúrás, dőghalál egymásután látogatták meg, de az ígért-földét legalább elérték.

A magyar ember — persze csak a nemes — nem született szolgának; Magyarország, az a büszke, az a vitéz Magyarország mégis rabságba jutott. Pedig el kell a megváltás idejének jönnie. A nemzet istenéhez forduló hit, a nemzet jövőjébe vetett bizalom áldást teremnek. Szűz Mária meglátogatja az ő kiválasztott népét, kinek első szent királya kegyébe ajánlotta. Leveszi válláról a súlyos ígát s beoltja szívébe a remény rózsavirágát.

Így hirdették a költők, de haj! hirdették azt az átkot is, mely megfogta Mózes népét; hirdették az átkot, mely megfogta a magyar nemzetet.

A nemzet pedig csak a nemesség, a sok millió nem tartozik a nemzethez.

A zsellér, a jobbágy nem tesz számot.

A daróc-ködmönös, fapapucsos paraszt mit tehetne a nyestprém bundájú kócsagtollas nagyurak ellen?

Szóljon egy nem tetsző szót: megbotozzák; emelje fel a karját: börtönbe zárják. A felesége háznépéstől elmehet koldulni.

Hát a törvény?

Azt is az urak csinálják. Holló nem ássa ki a holló szemét. Nemes ember tudja, mivel tartozik a maga nemességének. Dehogyan csinálna maga ellen igazságot!

Hát a családi élet?

Felbomlott, mint a kéve, ha véletlenül ketté metszik a sarló kötelékét.

Ís ezzel a köznyomorúsággal nem törődik senki, csak a lantos sir hazája nyomorúságán, buzdítja újabb csatára a derekabbakat: ennél többet ő sem tehet.

És a két király?

Ferdinánd látogatóba jön német hadak élén új országába.

Hoz német aranyat, hogy vásároljon rajta magyar hűséget.

Drágán lehet kapni s hamar elveszteni, mert kettő a vevő s egy az árú csupán.

Ír a világhódító Szolimánnak is barátságos leveleket, küld mesés ajándékokat ígér 30,000 forint aranyat évi adópénznek, ha nem támogatja János királyt.

Szolimán büszke, uralkodni szerető szultán. Jól esik szívének, hogy a magyar királynak patronusa lehet, talán szeretné is azt a darab földet kaftánjával bekeríteni, Budán tarka sátorot ültetni s a minaretté alakított Mátyás-templom tornyáról Bécs felé kacintgatni. Jól állna Szent István templomának 420 lábnyi magas tornyán is az Európára szóló mozlím félhold, hirdetve a padisah hatalmát.

János igen szelíd fejedelem. Bökezű a birtokosztogatásban; hajtóvadászatot tart a hü emberekre. Beteges testalkatú, ingerlékeny s minden tudományát a «barát»-nál tartja, kinél többet Magyarországon senki sem tud. Ez a barát pedig tekervényes eszű. A kortársai nem értik meg, úgy ítélik meg, mint magukat. Kapar, hogy *magának* legyen. János király bizik benne, János király kegyes pártfogóját, a dicső szultánt is nagyon becsüli, de fél tőle, mint a tüztől. Jó szíve sajog, szeme könnybe lábad, ha az égő városok fakó világát kell látnia, mely a hatalmas patronus útját hazafelé jelzi. Szeretné lerázni a jóságos gyámolító kezét, de érzi, hogy nélküle nem lehetne magyar király.

János pedig király akart lenni. Ezért szövett a köznemesekkel, ezért szaporította várainak a számát, ezért türt, várt éveken át, ezért alkudozott volt II. Lajossal.

Lett belőle fél-király egy olyan országban, melyet a nemes urak viszálykodása három részre szaggatott.

Szegény Magyarország, te leginkább érezted a visszavonás átkát!

Ilyen volt hazánk 1540 tájékán.

II.

A hosszú látogatás.

Ó-Budán ütötte fel Szolimán tarka ponyvatáborát.

Korán reggel felizent Izabella királynénak, hogy szeretné látni a gyermek Zsigmond-Jánost, a leendő magyar királyt, de a Korán tiltja, hogy idegen nőt látogasson meg. Küldje le a főembereivel, úgylátni kívánná a hatalmas «barátot» (így nevezték országszerte Martinuzzi Frater Györgyöt, Izabella és a gyermek-király gyámját), a vitéz Török Bálintot. Különösen Török Bálintot kötötte ki a hatalmas úr; ezt a magyar urat kiváltképpen szerethette.

Török Bálint a hadak vezére, könnyen változó természetű. Nem régen hagyta ott Ferdinándot. Jó lesz közelebről a szemébe nézni.

1541 augusztus 29-dike volt éppen, 15-ik éves napfordulója a mohácsi szerencsétlenségnek.

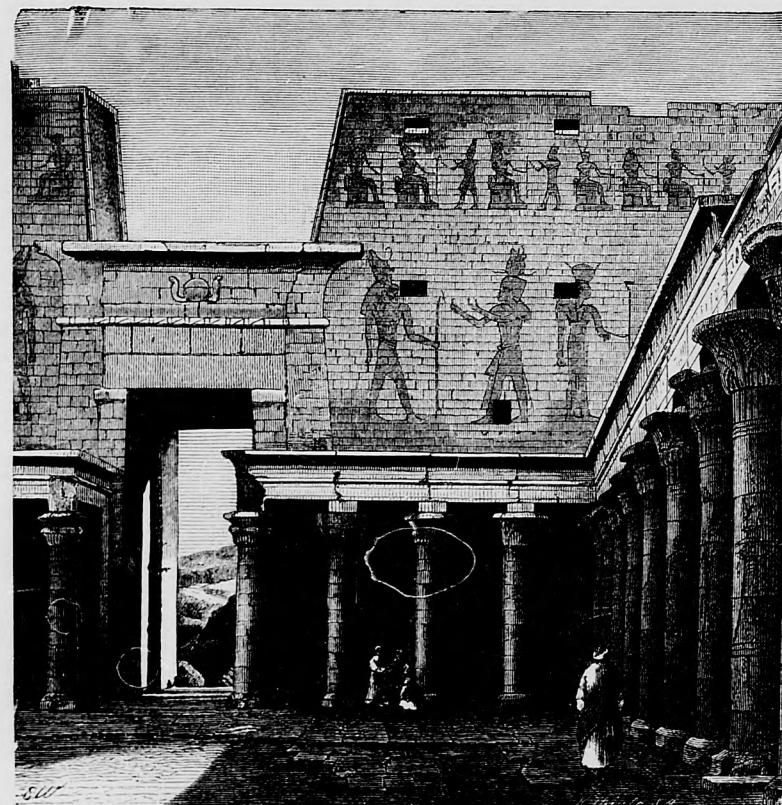
Frater György rábeszélte a remegő királynét, hogy küldje le a gyermeket, hogy nem volna okos dolog a kegyes patronus kívánságát megtagadni. Nagy uraknak bogarai akadnak. Ki tudja, miért kívánja látni — hátha valamit lendít a haza sorsán?

kiket jó barátjai közé számít, magunkra uszít-suk? Nem jó ujjat vonni Szolimánnal. El kell vinni a gyermeket.

Török Bálint kedvetlenül morgott a szakállába.

— Kapott-e kegyelmed hitlevelet? — szolt a mellette álló Petrovics Péterhez.

— Kaptam.

HORUS EDFU-I TEMPLOM ELŐCSARNOKA.

Az anya szívét nagy aggodalom szállotta meg. Sehogy sem akarta a gyermeket a török táborba eresztetni.

Török Bálint rázogatta a fejét:

— Nem szeretem a Szolimán jókedvét. Ha ő kacag, nekünk bizonyosan sírnunk kell.

— Bizonyára téved Nagyságod, vitéz uram — jegyzé meg a barát. — Nem tanácsos ujjat vonni Szolimánnal. Ő játszik velünk, mint gyűrűjével az ujján: ha nem tetszünk, lehúz és félre hajít. Labda vagyunk az ő kezében; ma felvesz, játszik velünk, mert játékos kedve vagyon, holnap félre rúg a lábával vagy széttép. Ki tehet ellene? Ferdinandus követei a lábához borúlnak s mi,

— Úgy van az jól, — félek a török barátságától. Valami van a szultán begyében. Félek bizony, megkeserüljük a barátságot.

Gonosz sejtelve volt Török Bálint uramnak. Nem szolt többet, de felhő gyülekezett a homlokára, sötét felhő.

Délbe jutott a fényes kíséret Szolimán táborába.

Két udvari dáma jött az aranyos böleső mellett, melyben a gyermekkirály egy éves ártatlanságában mosolygott. Ott voltak a főurak közül Frater György, Török Bálint, Petrovics Péter (a harmadik tanácsos), Verböczy István, a híres törvénytudós, Podmaniczky és mások.

Szolimán megcsókolta a kis Zsigmond-Jánost, két fiát, Szelimet és Hasszánt odahívatta s azok is megölelték, mintha testvérük lett volna.

Átvette a fényes csere-ajándékokat, miket a «barát» szorgosan összegyűjtetett s az urakat magánál tartva, visszaküldte a csecsemőt a két hölgygel, a dajkákkal s a kíséretet képező csatlósokkal Budára, hol Mátyás tornyán már lengett a lófark.

Hogy került a török lófark Buda tornyára? Hiszen mikor az urak elindultak a táborba, nem volt ott.

Sétálgattak a török katonák, szpahik, janicsárok köntös alá rejtett fegyverekkel, az ősi Buda bámulatára s mikor elegen voltak, kihúzták a handzsárt s ők lettek a helyzet urai. A kinyitott kapukon fel nem tartóztatva özönlöttek a török táborból Szolimán emberei befelé s Mátyás híres városa megkezdette 145 éves rabságát.

Az urak Szolimán táborában nem tudták mire venni a dolgot.

Török Bálint kacagott csak keserűen a «barát» szeme közé:

— Szerencsés jó napot, nagyságos kincstartó uram! Hosszúra nyúlik még ez a látogatás!

— Itt van a hitlevél, majd előmutatjuk, — reménykedett a török szót nem ismerő Petrovics.

— Lesz a szultánnak annyi esze, hogy nem ölet meg, — tréfálózott Podmaniczky, — valakit csak hirmondónak haza küld.

— Haza ám! a németek is úgy tettek a «magyarkák»-kal valamikor réges-régen, a mint a hegedősök éneklik. Csonka füllel, csonka orral kesereghetünk a haza patronusánál tett vendéglátáson — gúnyolódott a hatalmas Török Bálint s megveregette a földet görbe kardjával, mintha valakinek a fejét szerette volna kettészelni.

Csak a barát maradt nyugodt. Fekete kámzsájában gondolkodó, értelmes arcával, melynek a fürkésző, átható szem lebilincselő érdekességet kölcsönzött, úgy állott a sátor ajtajában, mint egy kőszobor. Ajka gúnymosolyra vonult, ujjai pergamentet szorítottak, melyre leveleit szokta írni.

Szolimán divánt hívott össze, hogy tanácsot kérjen pasáitól, muftijától a magyar urak dolgában.

Harmadnap virradóra magához hívatta őket mind.

Szúró fekete szemeivel egyenkint végig mustálta s aztán intett Török Bálintnak, hogy álljon félre, vele még külön beszéde lesz.

Török Bálint összeráncolta a homlokát s erősebben szorította markába a kardfogóját.

A kegyelmes padisah tudokra adatta a tolmáccsal, hogy Budát elfoglalta.

Az urak összenéztek. Mindenki arcán a megdöbbenés sápadtsága terült el. (Folyt. köv.)

KRÉTAI ÁRVA.*

Egy kis gyerek, mint liliom, oly halovány szegényke,
Egy sötét utca szegletén
Könny fátyolával a szemén
Epedve néz az égre.

A testét fedte gyászruha, gyászol szegény miként én,
Szeme oly bús, oly csüggeteg,
Oly édes arcú szép gyerek,
Úgy csüngtem drága képén!

Rongyos volt, ámde látsza, hogy nemes családnak sarja,
Tegnap még puha fészkiben
Édes anyjának lágy ölén pihen,
Ki édesen takarja.

Krétába' ma egy puskacsó eldőrdüle váratlan!
S ép drága fészkük dülja fel,
Anyjának éltit oltja el
S atyja elhull a hareban.

Áll szótlanul, a könnyeit míg bírja, visszafojtva,
Pirúlva nyújtja ki kezét
És el nem mondja szegényét,
Hogy sínylek végnyomorba.

Ó, hány van aki éhezik, de hallgat és nem mondja
E gyermek is csak felzokog
S ha egy-egy falatot kapott,
A könnyje hull omolva.

Ölembé vettem a szegényt, húzódba, alig enged.
Becézve, hévvel csókolám;
De hej! mit ér ez — gondolám —
Az árva idegennek.

Ezért ma érte koldulok és kérek esdekelve,
Mit magamért meg nem teszek:
«Segítsetek, segítsetek!»
Kiáltok ő helyette.

Anyák, kik boldog magzatok vidám körében éltek
S van szívetek, a gyermekek
Krétában olyan éhesek
S úgy fázna is szegények.

Achileusz Parászchosz.

* Mutatvány a Franklin-Társulat kiadásában most megjelent «Egyetemes irodalomtörténet» I. kötetéből.

A HINDUK MESÉIRŐL.*

A hindu néplélek vonásai között különösen kettő ragadja meg mindjárt a szemlélő idegen figyelmét. Egyik a büvölés, vagy varázslás, másik a mesemondási hajlam. E két vonás társadalmi különbség nélkül hidalja át a nép minden rétegét. Buddha maga a mesemondásban oly mélyen rejelő, becses vonását látta fajának, hogy azt nemcsak nem ítélte el, sőt igyekezett saját tanító céljaira ápolni és értékesíteni.

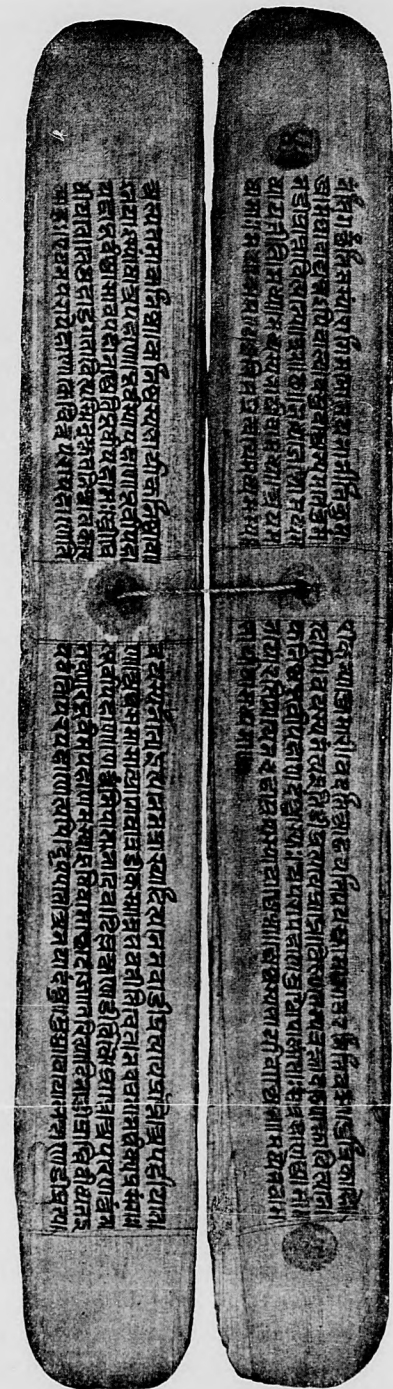
Minél jobban gyarapodnak hindu irodalomtörténeti ismereteink, annál világosabbá lesz, hogy a szépszámu indiai mesegyűjteményeknek a forrását mélyen a nép alsó rétegeinek körében kell keresni. Még nem régen azt vélték, hogy a jatakákban találták fel a mesegyűjtemények eredetijét. Legújabbban a jainák közt összeszedett mesék biztatnak azzal, hogy ők még közelebb állanak a népmesék eredeti forrásaihoz, mint a jatakák maguk; az igazi forrást pedig a hindu népköltés még alig ismert mese- és mondavilága fogja képezni.

Annyi ismert tény, hogy eltekintve az indiai meséknek úgyszólván az egész föld kerekéségén meglehető egyenes fordításaitól, oly mesegyűjteményekben is, a melyeket volt jogunk és okunk eredetieknek hinni, nagyon sok oly mesét látunk, a melyek az indiai legrégebb meseirodalomban is megtalálhatók. Például Aesopusnak, ki a Kr. e. VI. század elején élt, meséi közt több azonos az indiai gyűjtemények azon darabjaival, melyeket a Buddha korát (560—480 Kr. e.) megelőző időből, tehát az Aesopus koránál is régebbi idők irodalmi műveiből már ismerünk. Ilyen körülmények közt nem csodálható, hogy irodalmi vita tárgya lett, hogy vajjon Indiát, vagy Görögországot (azaz Aesopus hazáját Phrygiát) kell-e a meseköltés első hazájának tartani, ahonnan a mesék a másikba átvándoroltak volna. Maga ez a vita, a mesék eredetiségének kérdése, bár a legnevezetesebb tudósok vettek benne részt, eldöntetlen maradt egyelőre; de úgy látszik, hogy a meseirodalom fejlődése lassankint meg fogja a kérdést érlelni és India javára fogja eldönteni a vitát. Már csak azon körülmény is, hogy az állatmese műfajának kifejlődése a lélekvándorlás hitének vallása nélkül alig tétélezhető fel, a lélekvándorlás tana pedig India hitvilágának eszmekörében

* Mutatvány a Franklin-Társulatnak most megjelent «Egyetemes irodalomtörténeté»-ből.

fakadt, Indiára mutat, mint az állatmese eredeti honára.

Ha nem is leggazdagabb, de irodalomtörténetileg legfontosabb és legérdekesebb mesegyűjteménye Indiának a Pancatantra (Ötös-könyv). Neve mutatja, hogy öt könyvre oszlik, mely könyvek, a

szanszkrit kézirattal pálmaleveleken a XII. századból.

mai szerkesztésben 61 állatmesét foglalnak magukban. Szereztetési idejét a Pancatantrának az indiai kronológiai viszonyok mellett határozotlan megmondani bajos volna; annyi azonban bizonyos, hogy a Kr. u. VI. század közepén Khostro Anüsirván (531—579), Perzsia királya, Perzsia irodalmi nyelvére pehlevire fordította és ebből már 570-ik évben szir nyelvre ültetett át. Hogy ez időben már a könyvnek híre-neve volt idegen népeknél is, hogy tehát ezen időnél jóval korábban szerkesztetett, azt is fel lehet tenni.

A mai Ötöskönyv meséi, mint általában az indiai mesegyűjtemények legtöbbje, egy elbeszélés külső keretébe vannak illesztve. Ez a keretalkotó

IND KÉZIRAT FAKÉRGEN.

elbeszélés a következő: Egy Amarásakti nevű királynak három ostoba fia van, kiken semmiféle oktatás nem fog. Sok hiú kísérletezés után hallja a híret a király egy böles brahmánnak, Visusnarmannak; ez a király felszólítására el is vállalja, hogy a királyfiakat hat hónap alatt úgy kitanítja, hogy életbölesesség dolgában minden mást fölülmúlnak. E célból szerkeszti és betanítja nekik az oktató Pancatantrát és célját el is éri.

Mi van hát a Pancatantrában? Csak az első könyv tartalmáról szólok, a többi ahhoz hasonló. Az első könyvnek ismét egy elbeszélés teszi a keretét, 22 állatmese és 425 életbölesességre tanító verses közmondás van összefonva. Egy kalmár kereskedni indul, két jó bikát befog és egy karavánhoz csatlakozik. Egyik bikájának útközben egy erdőben lába törik és a kalmár, mint dögrováson levőt ott hagyja. De azután a bika magához

tér, felgyógyul, a jó fűvön meghízik és szabadságának örülve oly bömbölést visz véghez a Januná partján, hogy a szomszédban lakó oroszlán a szokatlan hang hallatára rémületbe esik. Van az oroszlánnak két tanácsosa, két ravasz sakál, Karataka és Damanaka (ezek nevéből alkotta a szir és arab fordítás a mű címét). A két kópé urok félelmét ki akarja zsákmányolni és közvetítő követségre ajánlkozik. Összehozzák az oroszlánt és a bikát (kiről azt hazudták, hogy Siva bikája és az erdő tulajdonosa) s testi-lelki jó barátokká avatják; később azonban belátva, hogy a bika bizalmasabb lábon áll az oroszlánnal, mint ők maguk, féltékenységből összeveszítik a két jó ba-

rátot, minek a bika életével adja meg az árát. A sakálok pedig megkapják jutalmul az oroszlán bizalmát és kegyét, meg a bika földi maradványait. — Furfangos tervezgetéseik és tanakodásaik közepette jutnak eszökbé egyes történetek az állatvilág köréből, a melyeket egymás bátorítására vagy lebeszélésére példa gyanánt el-elmondanak egymásnak. Ha még egymás után, bevárva míg egyik tanulságos mese bevégeződik, következik a másik, szép volna. De rendszeren az egyik befejezése előtt jön kapóra az alkalom a másik megkezdésére és újlag, mielőtt e másik végéhez érne, kezdődik a harmadik és így megy tovább, mint a kínai dobozok egymásba vannak e mesék illesztve. Tehát a legutolsó mesének érjük legelőbb, a legelsőnek pedig legutóljára, csak a könyv végén a befejezését. E szerint a keretezés az egész mű folyamán keresztül érvényesül. Kétségtelen, hogy

ez a szokás, a mulattató elbeszélések keretes előadásának szokása, melyet annyi irodalom körében találunk, az indiai mesegyűjtemény példájára és hatása alatt a fordítások közvetítésével keletkezett.

Sajátságos ellentét van az indiai mese prózai és verses alkatrészeinek tartalma között is. Hogy a mesék váza a prózai rész, csordultig meg van tömve verses reflexiókkal, böles mondásokkal, életbölesesség-lehellő példabeszédekkel, azt már azon arány is mutatja, hogy az első könyv 22

EGY HINDU TUDÓS.

meséjére, a helyzet-adta tanulságok levonására 425 verses közmondás, 2—4 sor versből álló közmondás van felhasználva. Ez a bölesmondások idézgetése, igen jellemző vonása és szokása a hindunak. Már a Mahábhāratában tömérdek életböleséleti igazság kerek, csattanós kifejezésére találunk. Ugyanez lepi meg lépten-nyomon azokat az utazókat, kik ma India egyes városaiban a nép közt megfordulnak. Nos, a tartalmi ellentét a prózai és verses elem közt abban van, hogy a prózai részben jámbor állatok történetei mondatnak el, a versekben pedig a legfinomabb társaság nyelvén, művelt emberek élet- és eszmeköréből vett tárgyak, a legmélyebb erkölcsi igazságok, illemszabályok stb. jönnek szóba. Úgy, hogy ez a

két ellentét összeszövése, az egymást váltogató kontraszt bizonyos derűtséget kelt az olvasóban.

Fiók Károly.

HOMOKBA ÍRT MESÉK.

Zsombék dolgos lakói, munka szorgalmasai és ti röget futó, fű rejtékét bújó bogárseregek, égnek dalosa, napsugáron szálló pacsirta, és kik ottan úsztok a nap ragyogó árjában báránylegek, megjöttem ám! Itt vagyok megint parton álló, beszédes fűzfák, fészkek takargató erdő és édes örömmel nézlek titeket kis falum bástyái, hajlott háttal álló öreg hegyek.

Szeretetet hoztam szívemben, ó, nyíljon hát meg mesemondó ajkatok, a gyermek kér s nem az, kit elcsapdosott töletek a vihar. Mert tudtok ti mesélni mindnyájan és ez a mese olyan édes, álmrabló, gyönyörű mese! A gyermeknek meséltetek s a gyermek boldog volt, a ki most itt van más, csak a szeretete a régi — a régi.

Hosszú vándorútból tértem meg — nem kigyó módra futó utaitok rögén jártam s a bokor tövise sem az volt, ki ezer kézzel védte fészekorzó kezemtől dalos lakóit. Mikor ajkamon dallal jártam itt s kis lelkemben zsongó meséknek fényes képivel: pajzánul letéptem a virágot, üldöztem fényes bogarat; de most az ajkon nincsen dal, lélekben mesekép: felemelem a földre hajlott virágot, futó bogárt el sem taposok. Mindnyájatokat hozzám szeretnélek édesíteni, hogy a régi lélekkel szóljatok!

Itt vagyok már! széles réten állok, amarra hosszú két sorban fűzfabokrok vannak, mint leterített szürke vászon, középujt, mint hosszú ezüst pántlika, az Ipoly vize folydogál. Nagy, magas fa áll a rét közepén, fűszalak mellett óriás, lombja között fészkek vannak, árnyában néhány zsombék. A hosszú, széles rét két oldalán hegyek emelkednek s a nagy munka terhe alatt megtöpörödött kerekhatú dombok, amott erdő van, melyet bokrok kúsza ága körít, emitt művelt szántóföldek vetemények tarka tengerével.

Hol öbölbe kanyarodik a völgy, ott a kertek sűrű fától körített falu, szélről kis dombon a pirosfedelű templom, födelén fehér galambok serege ül, ide is látom. A házakból szálló füst az ég felé kigyózik ezer görbületet téve, egész addig, hol a felhőseregek úsznak, fehér meg rózsaszín, tarka-barka szárnyon. Az ég széles boltja, olyan mint egy nagy mező, a fellegek is mintha rajt legelő nyáj volna. Kolompszó is hallik — hallik,

onnan az oldalból. Kakasszó, tyúkkotkodácsolás csap ki a lombbal betakargatott faluból, meg kutyák ugatása. Ugyan kit ugatnak? talán egy szegény öreg kéregetőt. Menj be abba a házba szegény kéregető, melynek udvarán eperfák állanak, jó öreg asszony lakik ott.

Áldott szíve van neki, valamikor többet adhatott, most kevésből keveset. S ha odaadta a kis alamizsnát, igaz áldást mondj rá ezeret, sokat arra a kis töpörödött asszonyra te szegény öreg kéregető! . . .

Ott az eperfás udvaron gyerekek játszanak a nagy homokbuczkában. Ez az övök, megvédik a hamis bari ellen, ki szeretné a puha homokot kis szarvaival szétdőfőlni, elkergetik a begyesen lépegető kosztros kakast egész falamiájával együtt. Gyönyörűségesen folyik a játék. A kis bábuk fészeken állanak a homokban, a házak épülnek, a homokdomb egyik lejtőjén fekete kövek vannak szerteszt, ezek pusik, szép, megölni valók; a másikon fehérek legelésznek, ezek meg a barik. A feketékből elővesznek egyet, mert ma itt ölés léssen. Pusi nagyot sivít, sivít helyette mind. Egy-kettő s úgy feldarabolják, hogy egy porczikája se sérül meg.

Az ambitusról pedig csak nézi, nézi egy jóságos arc a gyereksereget . . .

Ó, ha még egyszer ott játszhatnám az eperfalombtól árnyas udvaron s az a jóságos szem vigyázna rám onnan a tisztára söpört ambitusról! Ó, ha ott játszhatnám.

A nehéz évek nem mosták el gyermekidőm minden kedves képét, mintha napsugár ragyogná be, fényesen tűnnek fel szépen, sorba: házunk fecskefészkes ereszével, a kis kert, kis kertben a rózsák, kiket minden ősszel eltemetnek; a téli esték az őszhajú emberrel, kitől annyi szép mesét hallottam.

Itt lebeg sok kép, mintha sügő szellő hozná, mintha virágkehely lehelne.

Csak hozzád szellő, leheljétek virágkelyhek, lelkem boldog lesz s gyermeki örömmel újra álmodoz rajtok . . .

Ide látom a mogyoróska hegyet, erre van fordulva pázsitos homlokával. Ó, sokat jártam a pázsitos homlokú hegyen s jól esett lenézni a lába alatt elterülő mezősegre, melyet egy piczike ér, csak mint egy szál ezüstfonál, metsz át. A libák országa volt itt. Kora tavasszal, mihelyt a napsugár előcsalta a gyöngye pázsitot, itt csipogtak a zöld bolyhos ruhában született apróságok naphoszsztat a pásztorok gondos felügyelete alatt.

Mert a kis libapásztor olyan az állatkáihoz, mintha édes szülője volna.

Nekem is volt egy kis libuskám, egy aranyos kis jószágom. Sántán biczegett a többi között, a hátán két fekete babszemmagyságú barna folt volt. Oly okosan tudott nézni, pipegni, mintha beszélne. Mihelyt haza jött hozzám szaladt s ha lehajoltam, tenyerembe fúrta kis fejét. Oly okosan pipegett, mikor körül-körül biczege az udvart, a fal mellékét, zöld füvet keresett, vagy bogár után vadászott. Ó! úgy emlékszem rá, mintha most is látnám; szerettem, nagyon szerettem. Egy nap aztán csak nem jött meg a kis sánta jószág, elveszett! És én sírtam, keservesen sírtam utána. Ez a sánta kis jószág mért pusztult el, egyetlen vagyonom, egyetlen barátom lett volna ő, mikor a mesemondó ősz ember fáradtan örökre pihenni ment . . .

Mesebeszéd, hol van az az idő, mikor apró libákkal játszottam? Ez akkor volt, régen, mikor minden szép, aranyosugaras meg kedves volt, mikor a kis szöcske nem úgy nézett rám, mint most s én sem néztem szitakötőt, lepkét, szitakötőnek, lepkének; mikor a kiket most nem látok, elbújt virágok, homokszemek csillogó drága gyöngyei, kövek alatt tanyázó ezertéle bogarak, mind láttam és a kiket nem hallok, mind hallottam, mert mindenik beszélt szeretettel.

Régen volt az! . . . szava volt még akkor a kőnek, virágnak, beszéltek az erdő madarai s a szálló lepkék és futó bogarak. Bolyongván a réten, vagy árnyas erdőben, ezer szem nézett rám, ezer játszótárs kísért, ismerősre találtam mindenütt.

De az idő múlik, vihar száll, vihar ver, elsodor, elmos sok szépet.

Most, hogy itt állok a virágos réten, megfeledekem mindenről . . . tőlem egyet el nem vett a vihar . . . szeretem a röget, szeretem, szeretem!

Ide hajlok már fölbetek apró zombékok, fű között titkos utakat készítő szorgalmas népség alkotásai; örömmel megyek tovább, merre a biczez kiabál; ott a fészke, megnézem két apró magzatát.

Amott áll a gólya. Ugyan a régi-e? Az lehet, engem bámul, kit régen nem látott. Le-leüti orrát, meg csak néz hosszasan, aztán meglódítja szárnyát, fölemelkedik s fölöttem kering hatalmas karikában csendes nyugalommal.

Örömmel megyek tovább, szívom az éltető illatot, örömtől ittasult lelkem egyszerre szeretne látni mindent.

Ó! magam se tudom már, mit teszek — futkosok a réten föl s alá, érzem, lelkem megifjult, mintha szárnya nőtt volna, melylyel röpködni vágyok a virágos róna, zúgó erdő fölött. — — — — —

Csak szálljatok előttem tarka pillangók, vezessek a kedves utakon, el nem fáradok. Szeretettel megyek mindenfelé, mert kedves nekem a jóságos nagy természet.

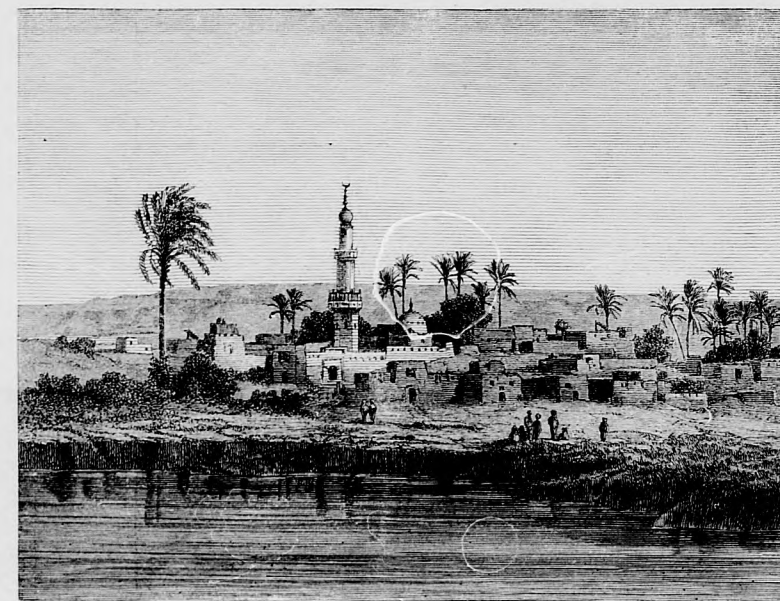
Ti pedig erdő, mező meséljétek nekem, a mint meséltek régen, régen.

Sokat elfeledtem a régiből, ó, nagyon sokat,

egyek népek irodalmával immár évek óta behatóan foglalkoztak.

Mintegy öt évvel ezelőtt kezdődtek meg e nagyszabású irodalmi vállalatok az előkészítő munkálatok, s évről-évre egy-egy diszes, 45 ivnyi kötet fog megjelenni, olyan külső formában, mely a magyar könyvnyomtató és könyvkötő iparnak méltán dicséretére válik.

Az első kötet a *keleti* és a *görög* nép irodalmának a történetét tartalmazza. *Indiát* a kiváló szaktudós: *Fiók Károly* írta meg, bőséges szemelvényeket találunk benne az *ind* költészetből

A NILUS FELSŐ-EGYPTOMBAN.

de sügő szavatok újra fölkelti lelkemben s a mi már nem volt, csodamódra előterem újra.

Mejyek, mejyek a játszva szálló tarka pillangók után . . . !

Nógrádi László.

Egyetemes irodalomtörténet.

A Franklin-Társulat rövid idő alatt a második nagyfotosságú vállalattal gazdagítja a magyar könyvpiacot. Az első volt a «Magyar Remekírók» kiadása, mely most is foly, s a közönség nagy és jól megérdemelt pártfogásának örvend, most pedig az «Egyetemes irodalomtörténet» című öt kötetes munkának adta ki első kötetét. A vállalat szerkesztője *Heinrich Gusztáv* egyetemi tanár, munkatársai pedig csupa szakemberek, kik az

(epika, dráma): *Kína* és *Japán* irodalmának a történetét *Kühmert és Fiók*; *Egyiptomét*, *Asszír-irát* és *Babiloniát* *Mahler Ede*; kiválóan szép a *héber* irodalmának a története, melyet *Neumann Ede* írt. Az *arab* irodalomról *Goldzieher Ignác*, a *perzsákról* *Kégl Sándor*, az *örményről* *Patrubány Lukács*. Az első kötetnek legterjedelmesebb része a *hellének* irodalma, melyet *Péterfy Jenő*, *Latkóczy Mihály*, *Pecz Vilmos* és *Hegedűs István* írtak meg.

A kötetnek második-negyedik kötetei a világ többi kulturnépeinek az irodalmát fogják ismertetni, s a munkatársak között ott lesznek: *Heinrich Gusztáv*, *Csengery János*, *Petz Gedeon*, *Haraszi Gyula*, *Becker F.* Az ötödik kötet *Széchy Károlynak* a magyar irodalomtörténetét fogja tartalmazni.

Az első kötetben igen sok illusztrációt találunk, melyek szépek, jellemzések és választékosak, nem ötletszerűleg összerakottak, hogy a kötetet csupán tarkítsák. Nagyon értékesnek ígérkezik ez a hézagpótló munka, mely nemcsak a szakembereket, hanem az egész művelt magyar közönséget fogja érdekelni. Bizvást hisszük, hogy az ifjúság is örömmel veszi ezt a hírt, s azok, akik tehetik, meg is szerzik a művet. A most megjelent első kötetnek gyönyörű kötésben 20 kor. az ára, de megszerezhető mind az öt kötet havi részletfizetésre is. Egy havi részlet 3 kor. Lapunk kiadóhivatala a Franklin-Társulat az érdeklődőknek megadja a további utasításokat, ha levélben fölkeresik. Az első kötetből mutatoul a *Krétaí árva* című költeményt, s *A hinduk meséiről* szóló cikket hozzuk.

HYPATIA.

Történelmi regény az V. századból.

Irtta Kingsley Károly.

Az ifjúság számára átdolgozta Zigány Árpád.

I.

A pusztából Alexandriába.

A keresztény idősámításnak 413-ik esztendejében, mintegy háromszáz mérföldnyire Alexandriától, Philammon, a fiatal szerzetes, megrengve üldögélt a lybiai sivatag határában. Háta mögött, a meddig csak a szem ellátott, a sivár homoktenger végtelen síkja terjedt; előtte a Nilus-parti sziklákban egymást érték a kőbe vájt sírok, szobrok, félben maradt gigászi oszlopok és obeliszkok, melyeket lassan-lassan elnyelt, betemetett a sivatag tengere — a homok. Köröskörül oly csendes volt minden, mint nyári éjszakán a temető: s valóban temető is volt ez a vidék . . . egy régen meghalt nemzetnek a sirja, pusztuló országban.

A hajdani fény és dicsőség omladékai, a romlás és pusztulás, a düledező sírok és obeliszkok közt olyan volt ez a fiatal szerzetes, mint a sivatag Apollója. Csupa élet és egészség, csupa ifjúság és erő: mi dolga volt hát itten, a halál és enyészet országában?

Tüzelő-fáért jött a scetisi kolostor számára, melynek Pambo apát volt a feje. És mivel a faritka ezen a vidéken, keresgélés közben messzire eltévedt a kolostortól s pihenni ült le a romok között.

A mint körültekintett a komor helyen, hirtelen összeresztett: alig száz lépésnyire sziklába vájt gigászi templomot pillantott meg. Úgy látzott, hogy a munkásoknak nem volt idejük az építést befejezni: roppant gránit-kockák hevertek a templom lépcsős terraszán, elhányt, roz-

dásodó szerszámok voltak szerteszét a homokban s köztük egy-egy fehérülő koponya . . . talán a munkásoké, a kiket a rabló beduin-törzsek építés közben vágtak le.

Philammon fölállt és elindult a templom felé; de félúton habozva megállt. Az apát szigorúan megtiltotta, hogy belépjen a pogány templomba, sőt még attól is óvta, hogy a bálványimádás e régi emlékeihez közeledjék. De ott bent bizonyára talál elég tüzelő-fát s mivel e nélkül nem térhetett haza a kolostorba, elhatározta, hogy mégis csak bemegy. Otthon azután majd mindent meggyón s az apát bizonyára föl is fogja oldani a büntől, ha ugyan bünt cselekedett, mert hiszen jó és igaz szándék vezérelte.

Fölment tehát lassan a lépcsőkön, de alig mert rátekinteni a festett és faragott képekre, melyekkel rég letűnt évezredek mesterei ékesítették a templomot . . . De, bár nem akarta, mégis látnia kellett azt a négy kolosszális királyt, a kinek képe homok-kőből kifaragva ült a templom bejáratánál és térdein nyugtatta a kezét; látnia kellett a falakra ezrével festett alakokat, bizarr szörnyetegeket, madárfejű nőket és férfiakat, a melyek mintha gúnyos, dolyfős mosolygással néztek volna le rá, hirdetőn az ókori Egyiptom mithoszait, a melyeknek Mózes, a próféta is tudójuk vala.

Rejtélyes borzadás, titkos megdöbbenés fogta el Philammon szívét. Mily szörnyű, rémes titkokat rejthetnek ezek a mithoszok, a melyekből ő semmit sem tudott? Ezek a királyok, a kik itt ültek, mindent tudtak. Oh, ha szólni tudnának, vagy beszélni akarnának! De a faragott képek némák voltak, sőt vékony, összeszorított ajkaik kegyetlen mosolygása, melyen fekvő szemeik zordon, gögös tekintete mintha azt mondta volna, hogy megvetik őt és haraguszna rá, mert nyugalmukat háborgatni meri.

Philammon tehát megdöbbenve fordult el tőlük és a templom oszlopos hajója felé fordult, melynek falairól emberek és állatok hosszú sora tekintett le rá: diadalmenetek, harcban rabszíjra fűzött foglyok, vadászatok, mindenféle házi és egyéb foglalkozás képes megjelenítése, harcok, táncok és játékok, adófizető meghódolt népek csoportjai. A képek színpompája még most is oly élénk és káprázatos volt, mintha csak tegnap festették volna, mert Egyiptom száraz és páratlan levegője nem támadja meg a festéket.

Miért múlt el ez a világ, melynek nagyságát és dicsőségét ily óriási emlékek hirdetik? És ha már elmúlt, miért kellett előbb elmúlnia, mint az igazságot és a világosságot megismerhették? Miért nem jött el Krisztus előbb s miért nem nyilatkozott meg ezeknek a pogányoknak is, a kikről a képek, szobrok, oszlopok, obeliszkok regélnek? Ezek most mind a pokolban vannak, mind, az utolsó szálig! A szép asszonyok, a kiknek dús haját drága diadémok, gyémántos koröntyűk fogják össze; a hatalmas harcosok, a

kik talán pusztá kézzel szálltak szembe az orosz-lánnal is; a szelid fiúcskák, az ártatlan kis lányok, a kik összefogóva daloltak, táncoltak és gondtalanul örültek az életnek, mert nem is sejtették, hogy utána a gyehenna tüzére jutnak! És most mind a pokolban vannak . . .

Oly szörnyű volt ez a gondolat, hogy Philammon szinte reszketni kezdett. Valamikor, néhány év előtt, megégette a kezét s most hirtelen eszébe jutott, hogy mily roppant kin volt az akkor! Pedig az ő keze egy hét alatt meggyógyult, míg ezek itt már századok, talán évezredek óta égnek a pokolban és égni fognak örökké . . . *per saecula saeculorum!* És szinte hallani vélte az elkárhozottak jajgatását, a mint egy csöpp vizért könnyörögnek. Ő csak egyszer hallotta, milyen a halálra vált ember jajgatása: egy kis fiú fürdött a Nilus túlsó partján s egy krokodil orozva lerántotta a vízbe . . . s az a rémes, elhaló sikoltás, mely a túlsó partról átvérődött hozzá, hetekig kísértette még álmában is, úgy, hogy aludni sem tudott tőle. Hát még ezek! Micsoda jajgatás lehet ott, a hol ezek égnek a szabadulásnak minden reménye nélkül!

Révedezve nézte a falra festett képek ezreit, míg az alakok lassankint összefolytak, táncolni kezdtek szemei előtt. Szeretett volna futni is, meg beljebb menni is; de habozásában nem bírta rászánni magát egyikre sem, csak állt ottan dolga-végezetlenül és nem mert fölvenni egyetlen darabka fát sem, mintha attól félt volna, hogy a festett képek mind leszállnak a falról és rárohannak, ha rabolni mer a szemük láttára; s talán órák hosszáig elálldogált volna ottan szorongó kábultságában, ha a kint omladozó kövek zöreje föl nem rázza. Valami sakál vagy homoki róka ögyelegetett a sziklák közt s megcsúszván a lába, lehengerített egyet a domboldalon; ennek a zaja törte meg a templom komor esőndjének a varázsát.

Philammon megrezzent és gyorsan kisetett a templomból. Most már megbánta, hogy bement; bizonyára a Sátán kísértette meg és vette rá, hogy megszegje az apát úr parancsát. Szaladnia kell haza, hogy mindent meggyónjon neki . . . Ó, mindent?! Hogy mondhasson meg mindent, mikor szíve mélyén már régóta ott ég a kíváncsiság elolthatatlan lángja: a vágy, hogy megismerje a világot, azt az életet, mely a pusztá határain kívül pezseg, a melyben mindeddig nem volt semmi része? Hogy gyónhatná meg mindezt s ha meggyónná, hogyan oldozhatná fel őt az öreg Pambo, mikor a bünbocsánát első föltétele, hogy lemondjunk a bünről; ő pedig nem tudott lemondani, mert szíve-lelke egész erejével kivágott a pusztából az életbe, az emberek közé, a szenvedélyek és tettek forgatagába, a melynek rejtélyes, ismeretlen volta csábitotta?

Csüggedten ballagott haza, a kolostor felé, a hol zsenge gyermekora óta élt és nevelkedett. A szüleit nem ismerte; Aufugus atyával került

a kolostorba, de hogy mikor, arra már nem emlékezett. Azóta mindig ott lakott; engedelmes fia és tisztelő szolgálja volt a szent életű remetének, a kik Felső-Egyiptom pusztáiba menekültek a világi kísértések elől. Csendes és egyhangú, de zavartalan és boldog élet volt az: mindnyájan közösen dolgoztak, közösen imádkoztak — együtt és egymásért, a hogy a Megváltó rendelte és tanította. A palmafák nemcsak árnyékot, hanem datolyát is adtak s a szorgalmas

NEM MERT FÖLVENNI EGY DARABKA FÁT SEM.

remeték kosarakban hordták föl a Nilus fenekéről a fekete iszapot, melylyel araszoként termékenyítették meg a sivó homokot, míg kis kertjükben évről-éve nagyobb darabon vethettek és arathattak.

— Későn jössz, fiam! — szólt az apát, mikor Philammon meglátta.

— Kevés a fa, atyám, messzire kellett érte mennem.

— Tudnod kellene, hogy csak akkor szabad felelned, ha kérdezek. Én pedig nem kérdeztem, hogy miért jöttél későn. Honnan hoztad ezt a fát?

— A . . . a . . . templom elől, a sivatag szélén.

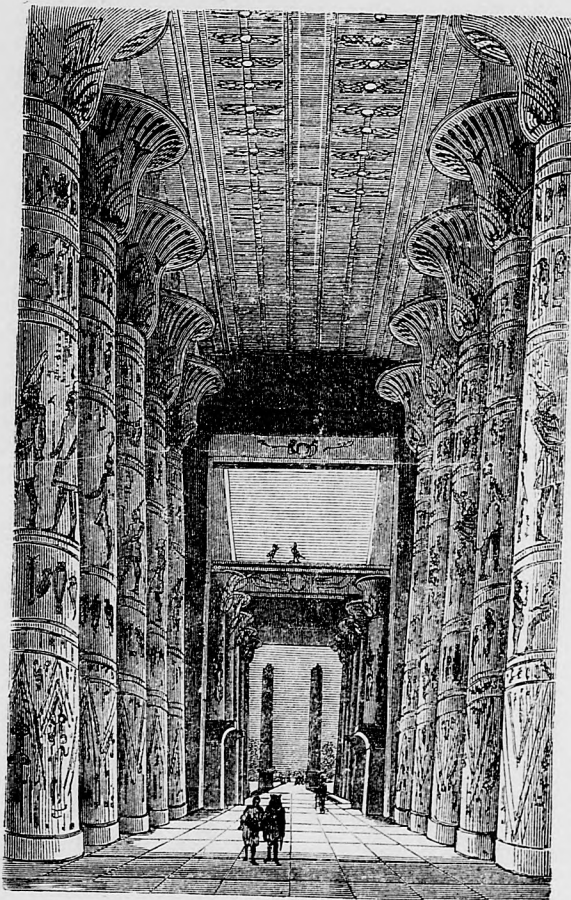
— A templom elől?! — kiáltott föl az apát

hevesen. — Mit kerestél a templom előtt? Talán még be is mertél menni?

— Én... én... oh, atyám, bocsáss meg!

Pambo élesen ránézett az ifjúra és habozott. Majd rövid hallgatás után szelíden, de határozottan mondta:

— Kívánom, hogy Isten is úgy megbocsásson neked, mint én, a miért áthágtad parancsomat. De hogy a kísértés bűnre ne csábíthasson többé,

KARNAKI TEMPLOM ELŐCSARNOKA.

mától kezdve nem lesz szabad a kert falain túlmened.

— A kert falain! Nem, nem, atyám! Ez nagyon kegyetlen büntetés! Oh, ne vedd el a szabadságomat! A szabadság az élet, s én meghaltam, ha rab leszek itt, a sziklák között! Esküszöm, hogy soha többé nem fogom átlépni egyetlen egy pogány templom küszöbét sem, csak ne fossz meg a szabadságomtól! Oh, ne zárj el engem a világtól, atyám! Eressz el innen — el, Alexandriába! Hadd lássam a világot és az életet a magam szemével és hadd szolgáljak Istennek Alexandriában, a hol talán többet tehetek, mint itt. Hadd menjek el, atyám! Hiszen te is

látad a világot, mielőtt ide jöttél, miért ne láthatnám hát én is? És ha Cyrill pátriárka meg a többi papok szolgálhatnak Istennek Alexandriában, miért ne szolgálhatnék én is velük, mikor ezt is csak az Úr szent nevének a dicsőségére tenném? Oh, eressz el engem, atyám! Ha csakugyan oly gonosz a világ, mint ahogy te mondd, úgyis visszajövök ide hozzád és soha se hagylak el többé. De látod, Cyrill és a papjai szintén ott élnek a világban és én is oly Istennek tetsző módon akarok élni, mint ők.

Ez a forró, kétségbeesett könyörgés szinte egy lélekzetre tört ki Philammon szívéből s mikor eldarálta, heves zokogásra fakadt s önkénytelenül térdre hullva, alázattal várta, hogy az apát megüti botjával. És Pambo kétszer is fölemelte botját, de mind a kétszer habozva megállt, mintha nem tudná, mit tegyen. Végre szótlánul sarkon fordult s otthagyta a térdelő Philammont s lassan fölment Aufugus testvér cellájába.

A kolostorban mindenki szerette Aufugus testvért. Szelid és alázatos, nagy tudású és szent életű aggastyán volt, a kiről sok rejtélyes dolgot suttoztak a szegény barátok magányos sétáikon. Azt mondták, hogy Rómából jött ide, a hol valaha híres ember volt és nagy tisztséget viselt; de hogy mi volt ez a hivatal, senki se tudta. Annyi bizonyos, hogy Pambo nagyon szerette és tisztelte s midőn pár évvel ezelőtt Theophilus külön követtel küldött hírt a thebaisi összes kolostoroknak, hogy Alarik elfoglalta és kirabolta Rómát, Aufugus testvér hosszú levelet írt a püspöknek s erről a levélről azt beszéltek, hogy voltaképpen nem is a püspöknek, hanem a bizantiumi udvarnak szólt.

Az apát majdnem egy óráig maradt Aufugus testvér cellájában; sokaig beszélgettek halk hangon, majd kihallatszott a két aggastyán ünnepélyes, egyhangú szava, a mint imádkoztak és könyörgésüket többször halk zokogás fojtotta el. Aztán az apát kijött, lassan oda ment Philammonhoz, a ki még mindig egy helyen térdelt és így szólt hozzá:

— Monda pedig az Úr, Lukács evangélioma szerint: *«És monda az ifjabbik az atyának: Atyám! add ki nekem az örökségből az én részem! Annak okáért az megosztá közöttük az örökséget. Nem sok napok után pedig, mikor mindenenket egybe takart volna az ő ifjabbik fia, messze méné idegen tartományba és ott eltékozla minden marháját, mivelhogy nagy tékozlással éle...»* Eleresztlek tehát fiam, de előbb menj föl Aufugus testvérhez és beszélj vele.

Philammon nem merte hinni, hogy jól hallott, de az apát fölemelte őt a földről és kézen fogva elvezette őt Aufugus testvérhez. Aztán magukra hagyta őket és jó darabig se Philammon, se Aufugus nem szóltak. Végre az aggastyán megfogta fiatal társa kezét és szelíden azt kérdezte:

— Miért akarsz elmenni innen?

— Tertullian, Origenes, Kelemen, Cyprian — mind, mind a világban éltek — felelte hirtelen

Philammon. — És kívülök még mások is sokan, a kiket úgy tisztelünk, mint Anyaszentegyházunk oszlopait: miért ne járhatnék én is az ő nyomdokaikban? Hisz magát Cyrill pátriárkát is Nitria barlangjaiból hívták meg Alexandria püspöki székre...

Aufugus szomorúan csóválta a fejét és szelíden közbevágott:

— És mi szándékkal indúlsz a világba?

— Meg akarom téríteni!

— Hogy megtéríthesd, előbb ismerned kellene.

És ha annyira ismernéd, mint én, a ki bőjtölve és imádkozva várom az utolsó órát, nem mozdulnál innen, hanem örülnél,

IPSZAMBULI SZIKLASÍROK EGYIK KAMRÁJA.

hogy békén élhatsz itt mindaddig, míg Isten magához szólít. Én voltam Arsenius... Ah, te nem tudod, hogy valamikor királynék sápadtak el és hadvezérek reszkettek erre a névre! Hiúságok hiúsága! Én voltam Arcadius gyámja.

— A bizanciumi császáré?

— Az, fiam, Arcadiusé. És láttam és megismertem azt a világot, a melybe te kívánczol. És mit láttam? Milliók zsarnokait; püspököket, a kik alázatosan csókolgatták az apagyilkosok lábait; szenteket, a kik öldösték és kiátkozták egymást egy hitvány szóért, míg a bűnök fertőjébe sülyedt tömeg tapsolt nekik; farizeusokat, a kik büszkéek voltak rá, hogy port tudnak hinteni a világ szemébe; kegyetlen embervadászókat, a kikből a sors fordultával üldözött vadak lettek; egyszóval bünt, árulást, képmutatást és hazugságot mindenütt: a trónusán ülő királytól

kezdve le egész a rabszolgáig, a ki a trón lépcsője előtt fetrengve a fogait csikorgatja! És te el akarsz menni ebbe a világba, a melyből én undorodva szöktem meg?

— Atyám, eressz el engem! Érzem, hogy ott az én helyem: az első csatasorban! Krisztus katonái a jó harcot harcolják a Sátán hadserege ellen; miért ne harcoljak én is, mikor érzem, hogy van rá eröm és hivatásom?

— Ha azt hiszed, hogy Isten szólít, én nem tartóztatlak. Vidd el ezt a levelet Cyrill pátriárkának. Tudom, hogy szeretni fog az én kedvemért meg azért is, mert megérdmeled. Menj és Isten vezessen úton! Ne kívánd meg a másét soha; húst ne egyél és bort ne igyál, hogy a lelked erősebb maradjon a testednél. Férfitől ne félj soha. Menjünk, az apát odalent vár bennünket.

Philammon annyira meglepte ez a beszéd, hogy szólni se tudott. A szíve hol tágult, hol szorult: egy percben majd elvette eszét az öröm, a másikban pedig véghetetlen szomorúság fogta el, hogy itt kell hagynia az ismerős helyeket, a hol gyermekkor óta mindig oly boldog és elégedett volt. Ellentétes érzelmei csatájában végre heves zokogásra fakadt és könnyeivel áztatta, csókjaival elárasztotta nevelőapja kezét.

(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Az ág. evangélikus gimnázium 1903 március hó 25-én, szerdán jótékony célú hangversenyt rendezett. A hangverseny főbb pontjai ezek voltak: Mendelssohn: Præludium. Harmonium előadta Kéler Benő VII. o. t. Hubay Jenő: Harmadik csárdajelenet. Hegedűn előadta Stojanovits Péter úr. Dalok a szabadságharcból. Előadta a «Dal- és Zeneegyesület» Erődi Ernő énektanár úr vezetése alatt. Kovács Sándor: Allemande és Gavotte antik stíben. Előadta a «Dal- és Zeneegyesület» Kovács Sándor VIII. o. t. vezetése alatt.

Önképzőkori tudósítások. A budapesti Kereskedelmi Akadémia alsó osztályainak köre március hó 22-én ünnepi gyűlést tartott, melyen Kossuth Lajos emlékére Komlós József és Spitzer Jenő méltatták. Halbrohr Hugó és Fleischl Sándor pedig szavaltak. A kör ezután a második pályázatot hirdette ki. — A *deési magy. kir. áll. főgimnázium* önképzőköre március 15-én fényesen sikerült ünnepélyt rendezett a következő műsorról: Himnusz, éneklé az ifjúság. Nemzeti dal, szavalta Gergely Ferenc. Megnyitó beszéd, tartotta Tóth Béla. Kossuth-dal, éneklé az ifjúság. «Arpád ébredése», Vörösmartytól, előadták: Nagy Lajos (Arpád), Dadai József (Költő) és Mátis Bálint (Sírzszelem). «Deés 1848—49-ben», felolvasta Csiki Ferenc. «Március tizenötödike», Abrányi Emil-től, szavalta Pünkösti Zoltán. «Szózat», énekelte az ifjúság. — A *losonci magy. kir. áll. főgimnázium* «Kármán József-kör»-ének B csoportja 1903 március 25-én komoly versenyszavaltatot tartott. Szavaltak: Lehocky István VI. o. t., Loc Jakab V. o. t., Cettel Izidor VI. o. t., Schwarc Ferenc V. o. t. és Perényi László V. o. t. Az első díjat Cettel Izidor VI. o. t., a másodikat Perényi László V. o. t. nyerték el. —

A budapesti ev. ref. főgimnázium «Arany János-kör»-e március hó 21-én tartotta tizenharmadik rendes gyűlését, melyen Támedly Ferenc és Csia Sándor VIII. o. tanulók felolvastak, Seress Dániel VII. o. t. bíralt, Róth Imre V. o. t. versét felolvasták. A kör Rákóci Ferenc emlékére ünnepélyt rendez. — A Budapesti Kereskedelmi Akadémia alsó B osztályának «Bajza-kör»-e március 15-én alakuló gyűlést tartott, a melyben Opler Hugót elnökké, Haas Zsigmondot alelnökké, Weltmann Rafaelt és Floth Lehelt titkárokká, Szarka Ignácot és Binder Móriczot könyvtárosokká, Tömörüli Zoltánt ellenőrré választották. — A szolnoki áll. főgimnázium március 7-én gyűlést tartott, melynek nevezetesebb pontjai Löwy Mihály és Tóth Tibor VIII. o. tanulók felolvasása, továbbá Fekete György és Kertész Miksa V. o. tanulók szavalata volt.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Szomorú idők. Így lehetne azokat a korszakokat nevezni, melyeket Acsády Ignác, a Magyar Birodalom Története című nagyszabású munkájának 9-ik és 10-ik füzetében tárgyal. Az előbbiben főleg II. Endre uralkodását, az utóbbiban pedig IV. Béla második honalapító munkáját és a tatárpusztítás tragédiáját rajzolja. Mindkettőben meglep Acsády szempontjainak eredetiségével, melyek az események, melyekről azt hittük, hogy már jól ismerjük más történeti munkák előadásából. Acsády könyvéből megtudjuk, hogy pl. II. Endre korában azok, kiknek hivatása a nemzet vezetésé lett volna, önző érdekeknek áldozták fel az ideális célokat és hogy ezeknek a vezetésre hivatott köröknek és tisztviselőknek köréből kiáradó romlottság megmetyélezte a nemzeti testnek minden egyes szervezetét, úgy, hogy még az igazságszolgáltatás is kizsákmányoló céloknak lett eszközévé. E cél érdekében egymásra uszították az országnak egymással békében élő elemeit és a felekezeteiket és megbénították a király és nemzet erejét. Mert II. Endre el volt telve jóakarattal, védte a termelő munkát és szeretettel gondozta országa gazdasági fejlődését. Kudarainak okát nem benne kell keresnünk. Mese csak, hogy az ország szegénységbe és nyomorba süllyedt. Magyarország erős volt és gazdag, annyira, hogy még a tatárpusztítás sem bírta tönkre tenni. Csak így érthető a gyors fellemlődés, csak így érthető, hogy IV. Béla csodálatos buzgalma, kitartása, munkáereje oly gyorsan megtermé gyümölcsseit. Megrázó képekben festi Acsády a tatárjárás borzalma, de sokkal tanulságosabbak azok a fejtegetései, melyekben IV. Béla újjászervező, újjáteremtő munkásságát magyarázza.

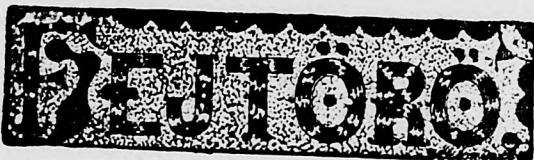
VEGYESEK.

Érdekes megfigyelés. Dr. Wurm «Waldgeheimnisse» című könyvében írja, hogy egy sűrű cserjésben egy borzcsapason földi eprét, vadrózsát, bodzát s egyéb bokrokat észlelt, melyek kimutathatólag a borz ürülete nyomán fejlődtek volna. Nézete szerint így fejlődhetnek más emlősök s madarak nyomán is növényi vegetációk. Miután a madarak s emlősök ilyen szerepe a természet háztartásában még eddig úgy-

szólván teljesen tanulmányozatlan, felhívjuk reá olvasóink figyelmét, mert érdeinkben s mezőinkben bizonyára számos e fajta észlelet kínálkozik.

Őskori tevecsonatok Európában. Stefanescu, bukaresti egyetemi tanár Románia Pleostocean rétegeiből egy a mamutokkal egykorú tevének csontjait ásatta ki s írta le. Már régebben ismeretes volt az algiri ásatások folytán, hogy az ősi tevé a mamutok kortársa volt; a stuttgarti múzeum őriz is egy Samos szigetéről származó, hasonló korú rétegekből való tevé-koponyát. Különös érdekűvé teszi Stefanescu tanár felfedezését azonban az, hogy általa bebizonyítottunk lehet, hogy a tevé, mely Árpádházi királyaink idejében még háziállataink közt szerepelt, valódi őslakója volt Európának s nem úgy származott ide a különféle vándorló néptörzsekkel, mint sok másfajú hasznos háziállatunk.

A gyilkos darazsakról. Általánosan ismeretes, hogy a gyilkos darazsak (Sphegidae) lárvájuknak táplálékul megbénított rovarokat hordanak. A darázs petéje mellé egy nagyobb hernyót, mások bogarat, ismét más fajok tücsköt tesznek, a melyet előzetesen a hasdúcélanc ganglionjait ért szúrásokkal megbénított; ez az élő, de mozogni nem tudó hernyó képezi azután a petéből kikelő lárva táplálékát. G. és E. Peckham megfigyelései kissé más színben tüntetik fel előttünk a dolgot. Ugyanis e megfigyelések szerint a darázs nem olyan ügyes, mint ahogy eddig hitték. Nem minden szúrása olyan biztos, hogy a gangliont éppen csak annyira sebezze meg, hogy eredménye ne halál, hanem csak teljes mozdulatlanság legyen. Peckham többször talált a darázlárvák mellett döglött hernyót, amelyből a lárva még mindig evett s a különböző fészkekből összegyűjtött hernyókon lehetett látni, hogy a szúrás majd itt, majd ott van, ahol a darázs éppen megszúrhatta zsákmányát. Ennek az eredménye természetesen az, hogy egyik-másik lárva azonnal megdöglik, mások pedig csak hosszabb-rövidebb idő múltán.

Jelige: Fejtőrő az elme sportja.

Természetrizai kérdés:

Hogy hívják magyarul és latinul azt a ragadozóknak rendjébe tartozó, leginkább Szibériában tartózkodó állatot, melynek vöröses barna színe télen egészen fehérré változik?

Földrajzi kérdés:

Hogy nevezik azt a hegységet, mely az Olt és a Káson völgyei között déli irányban húzódik Angyalos és Malesa falvakig? (Csiszár József.)

Történelmi kérdés:

Ki volt azon török nagyvezér, a ki Nagy Pétert 1711-ben a Pruth ingoványába szorította, de később szökni engedte őt, mert Katalin cárné megvesztegette?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1903 április 12.

25. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: XV. Károly. — Algebrai kérdés: X = 75, Y = 55, Z = 25. — Természetrizai kérdés: Ormányos foka. Cystophora proboscidea. — Képrejtvény: Borban az igazság.

Helyesen fejtették meg: Mattyasovszky Lajos, Fürst Oszkár, Eisler Dezső, Popper József, Schleicher Ferenc, Klaniczay Sándor, Licht Zoltán, Schöpflin Sándor, Böhm Béla, Hoensch Gusztáv, Gengely István, Holesch Gyula, Dobránszky Ede, ifj. Deák Sándor, br. Villani Lajos, Szüsz Géza, Gál István, Pinkóczy László, Zakár Jenő, Haasz Aladár, Vidor Dezső, Krausz Marci, Füzesséry Bálint, Rác Károly, Patz Ferenc, Kovács Lajos, Jurenák Géza, Szimnyei Merse Zsigmond, Szemző István, Wettin Jenő, Székács György, Werkner Ödön, Róth Imre, ifj. Fleischl Sándor, Györgyei Adolf, Breuer Ernő, Hilbert Rezső, Csermák Endre, Schiller Imre, Grosz József, Baranyai Zoltán, Friedmann Ernő, Purpriger István, Sziklay László, H. Nagy Jenő, Bogszeghi László József, Durkó Ferenc, Guttmann Ottó, ifj. Tarnos Dezső, Grünspan Izsák, Grieger Miklós, gr. Wenckheim Erzsébet.

A kifizetett könyvjutalmat (Gyöngyösi László: Arany János élete és munkái) Szimnyei Merse Zsigmond, főgim. VII. o. t., budapesti előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

H. Gy. (B.-bánya). A címetek megkaptuk, köszönjük. A mutatószámokat elküldjük. Érdeklődése arra mutat, hogy a jó és nemes iránt megvan szívében a fogékonyság. Reméljük, ennek csak hasznát fogja látni. — D. J. (Ungvár). M. tanár úrnak adja át szíves üdvözlőnk. Sajnálattal kell tudatnunk, hogy olyan színdarab, minőre önöknek volna szükségük, jóformán nincs is a magyar irodalomban. Kisebb diákok számára valót ajánlhatnánk, de nagyobb diákoknak való nincsen. Ilyen alkalommal a diákok rendszeren egy-egy történeti drámából (Katona, Vörösmarty, Szigligeti, Madách) szoktak díszlet és kosztüm nélkül egyes jeleneteket előadni. Próbálják meg önök is ezt cselekedni. — B. T. R. (Budapest). Nagybecsű érdeklődéséért fogadja igaz köszönetünket. A beküldött kis részről nem tudunk ítéletet mondani, azért kérjük, szíveskedjék az egész cikket beküldeni. Eleve kijelentjük azonban, hogy olvasóink már évek óta rendszeres tájékozást nyertek az illető gyűjtésekre vonatkozólag, az értékesítés elvét pedig hirdetni éppen a mi lapunkban nem tartjuk helyes dolognak. Ebben a korban az ifjak gyűjtésnek tanulási és okulás céljából, de ne azzal a céllal, hogy el fogják adni, az ügyis meglepően hamar be szokott következni. — K. J. 1. A vakáció alatt is. 2. Lesznek illusztrációk. 3. Elfogyott. 4. Jövő évben. 5. Igen sok kötetet írt már. — Megint a diák-sapka. Ha már megvan, hordja egészséggel, egyéb mondanivalónk nincs. — H. A. (Temesvár). Szíves érdeklődéséért fogadja köszönetünket. Mi sem az egyik, sem a másik rovatnak nem vagyunk

barátai. Olvasóinknak sem a fontosabb politikai újdonságokra, sem «adás-vevés»-rovatra nincsen szükségük. A politika hírei a felnőtteket érdeklik; különben is az a vázlatos kép, melyet egy hetilap rövid rovatában adhatnánk, nagyon fogyatékos volna. A csereberélés közvetítésére nem vállalkozhatunk. — B. J. (Budapest). A diák-sapkák kérdése nem új dolog. Mi azt hisszük, hogy a divat ma felkapja s egy hónap múlva elejti. Egészséges magyar diákközszellemre, együttérzésre — úgy véljük — nagyobb szükség volna. — H. A. (Temesvár). 1. A rendeletről mai számunkban írunk. 2. Fokozatosan lép életbe. — F. L. és B. (Szeged). Rejtvényeik — melyeket különben külön darab papírosra kell írni — közölhetetlenek. — Ö. S. (Budapest). Előbbi üzenetünknek is szól. — V. D. (Ungvár). Ez ellen nem tudunk semmiféle szert; ha ki lehet javítani, úgy a könyvkötő bizonyára megcsinálja. — Sch. J. (Petrozsény). Rejtvényeire azért nem válaszoltunk, mert azok közölhetetlenek. — G. J. (Pozsony). 1. Nem kell bennlakónak lennie. 2. Ha beválik, úgy önnek is éppen úgy le kell szolgálnia azt az egy évet, mint bárki másnak. — Ifj. F. S. (Budapest). Ennek a szónak a magyarban a tétel vagy tárgy felel meg legjobban. Használhatja a latin kifejezést is, de ha magyar szavunk van rá, akkor ez teljesen fölösleges. — B. E. (Lippó). A kértézet könyvek a Stampfel-féle «Tudományos Zsebkönyvtár»-ban jelentek meg. Kérjen a cégtől (Pozsony) árjegyzéket, abban megtalálja az illető munkát. — A. H. (Budapest). Nem közölhető.

OLVASÓINKHOZ.

A «Tanulók Lapja» X. évfolyamának második feléve a mostani számmal kezdődik. Olvasóink tanúságot tehetnek arról, hogy mindig a legjobbat igyekeztünk adni, mert az az erős meggyőződésünk, hogy ily módon tesszük még erősebbé azt a kapcsolatot, mely a Tanulók Lapját a magyar ifjúsággal összeköti.

Az új felévben ismét egy eredeti regényes korrajzot és egy fordított regényt fogunk közölni. A regényes korrajzot lapunk szerkesztője Gaal Mózes írta; czíme:

Az utolsó lantos.

Tinódi Sebestyénnek, a XVI. század vándor hegedő-sének változatos élettörténetét dolgozta fel benne az író, közbe szőtte a kor történetét, főleg az irodalom képét, melynek egyik képviselője Tinódi Sebestyén, a hazáját és nemzetét lángolón szerető lantos volt.

A fordított regény szerzője Kingsley Károly, a regény czíme:

Hypatia.

Zigány Árpád dolgozta át az ifjúság számára. Ez a regény egyike a világirodalom legszebb és legérdekesebb műveinek. Farkasszemet néz benne a hanyatló kelet-római birodalom pogány társadalma a még forrongásban lévő új, keresztény szellemmel, s a két ellentétes világfelfogás folytonos surlódásából az érdekes-feszítő események egész sora fejlődik. Hypatia, a nagy műveltségű görög leány, az alexandriai pogány bölcsész utolsó képviselője, áldozatul esik egy utcai zavarásnak, melyet a felbújtogatott csöcselék támaszt, s vele bukik el örökre a görög sok istenség eszméje is. Zsidók és keresztények, barbárok és görögök szaka-

datlan torzsalkodása közt folyik a cselekvény, melynek színesen megrajzolt eseményeit művészi keretben foglalja a mozgalmas kornak eleven és változatos képe. És, hogy ez a kép minél tanulságosabb legyen, a szerkesztő gondoskodott arról, hogy a szöveget, az eseményeket illusztráló képek mellett számos kor- és művelődéstörténeti kép is tarkítsa.

Ezek mellett folytatni fogjuk Szivos Béla rajzait a *majmok életéből*, s közlésre várnak Jászai Rezső dr. érdekes és értékes *útirajzai*.

Az irodalomtörténet, a magyar történelem, a földrajz és természettudományok köréből hasznos ismeretterjesztő cikkeket hozunk, melyek az iskolai tanulmányokkal szoros összefüggésben vannak, s a melyek az újabb kutatásokra is különös figyelmet fordítanak.

A rovatok maradnak a régié, s a mennyiben lapunk szellemével megegyezik, a fontosabb napi eseményekről sem feledkezünk meg, ha az a tudomány és irodalom kérdéseit érinti. Az a szeretet, melylyel a magyar diákok a *Tanulók Lapja* körül csoportosultak, s az a kedv, melylyel az írók ennek az ifjúságnak írnak; elegendő biztosíték nekünk arra, hogy a mag, melyet az olvasók szívébe elhintünk, termékeny talajra fog találni.

Hetenként változatos *fejtörő feladványokat* közlünk, s a megfejtők között értékes könyvjutalmakat sorsolunk ki.

A *Tanulók Lapja*-nak második évfolyama külön is teljes egész lesz, s az új előfizetőknek nem kell visszamenőleg az 1-ső félévre is előfizetniök.

A *Tanulók Lapja*nak előfizetési ára:

Egész évre	9 kor.	60 fill.
Fél	4	80
Negyed	2	40

Az előfizetés legcélszerűbben postautalványon esz-
közölhető. A *Tanulók Lapja* kiadóhivatala címére
küldendő a pénz. (Franklin-Társulat, Budapest, IV.
Egyetem-u. 4.).

A kik a *Tanulók Lapja*-nak 8—10 egész éves
előfizetést gyűjtene, a lapot egy évig *ingyen* kapják;
akik ennél kevesebbet gyűjtene, értékes könyvjuta-
lomban részesülnek.

Bizalommal fordulunk lapunk olvasóihoz, hogy a
Tanulók Lapja-t ismerőseik között terjesszék.

A *Tanulók Lapja* szerkesztősége.

1000 külföldi levélbélyeg.

(Peru, India, Bolivia, Columbia,
Nyassa, Omaha stb.) és egy csinos
album együtt 1 korona! 9914

SZÉKI JENŐ, Budapest

VI. Podmaniczky-utca 21. III. e. 32. sz.

«Franklin-Társulat» könyvkiadóhivatalában Buda-
pesten IV., Egyetem-utca 4. sz. a. megjelent és kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

Baksay Sándor. *Gyalogösvény.* Elbeszélések. 3 kötet
vásznonkötésben 6 K.

Tartalom: Pusztai találkozás. — A nagymama kará-
csonya. — A csudálatos történet. — Jobb kezem. — Ispérő. —
Patakbanya.

— *Dáma.* Történeti körkép. Kimnach László eredeti
rajzaival 3 K 20 f. Vásznonkötésben 6 K.

A regény érdekes, mert a mohácsi veszedelmet írja le
és itt több mint regény: valóságos *historia*, kettő kritikai
alapon. Nagyon érdekesen festi a fejtelenséget a mohácsi
csata előtt, a pécsi diákok hadba vonulását, a csata lefolyá-
sát, a király menekülését. A két király uralma alatti zavaro-
kat és pártoskodást is élénk színekkel festi a Baksay érdekes
«körképe», mely a báti táborozással kezdődik (a mohácsi
vész előtt) s Szegedvárból végződik, midőn János király hívei
(Nádasdi stb.) Török Bálintot (a Ferdinánd hívét) szorongat-
ták a hírneves várbán. Baksay *remek magyarsága* külön élve-
zetet is nyújt a tartalom gazdag tanulságain kívül.

Csikó Gergely. *Görög-római mythologia.* 3. bőv.
kiadás. Képekkel 3 K 50 f. Kötve 5 K 50 f.

Czimer Károly. *A művelődés és művészet története.*
A művelt közönség és ifjúság számára. Kötve 4 K.
Rendkívül gazdagon illusztrált munka.

Deák Ferencnek az 1861-ik évi országgyűléstől el-
fogadott *két fölrata.* Közli Kónyi Manó. (O. K.
703—704.) 40 f.

Deli. Bácsy Jakab. Regényes történet a XVII. század-
beli hajdúvilágból. Tizenöt a szövegbe nyomott rajz-
zal 2 K 40 f. Vásznonkötésben 3 K 60 f.

Az érettebb ifjúsá: számára különösen alkalmas tör-
téneti rajz a bosnyák-magyar világból.

Dickens Károly. *Kardosonyi ének.* Fordította
Belényesi G. (O. K. 21—22) 40 f.

Gyulai Pál. *Szilágyi és Hajmási.* Költői beszély.
(O. K. 390) 20 f.
— *Emlékbeszéd Arany János felett.* (O. K. 725) 20 f.

Hanusz István. *Az állatok világából.* 92 szép kép-
pel. Kötve 2 K 40 f. díszes kötésben 3 K 20 f.

Tartalom: Alvástünetény az állatoknál. Nemesak a
növények illatoznak. A patkányok. A mezei nyúl. A házi
nyúl. A varjúk. Téli alvó madár. A vizityúk és szárcsa.
A bibicz madár. Egy igen hasznos madár. A halak vándor-
lása. Az aranyhal. A hangyatojás szedése. Hivatlan vendég.
A litiszavirág. Műszaki csapat. Egy minta-aquarium.

Jókai Mór. *A magyar elődökből* 1 K 60 f.
— *Népvilág* 1 K 60 f.
— *A Varchoniták* 80 f.
— *A kalóz király* 80 f.
— *A kőszívű ember fiai* 4 K 80 f.
— *Törökvilág Magyarországon* 4 K.
— *Erdély aranykora* 2 K 40 f.
— *Egy magyar nábob* 4 K 80 f.
— *Kárpáthy Zoltán* 4 K 80 f.
— *A régi jó táblabírak* 3 K 20 f.
— *Az új földesúr.* Regény 3 K 20 f.

Jósika Miklós. *A régváriak.* Reg. Bethlen Gábor
fejedelem korából 2 K.
— *Egy igaz ember.* Beszély. (O. K. 41—42) 40 f.
— *Bornemisza Anna.* (O. K. 1053) 20 f.
— *II. Rákóczy Ferencz.* Az ifjúság számára átdol-
gozta Gaal Mózes. 16 képpel 3 K. Vásznonk. 4 K 40 f.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt,
Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott
középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

HÚSVÉTI GONDOLATOK.

Visszaszál lelkem a múltba, örömmel száll
vissza, mert körülveszik gyermekemlékek, fölele-
venednek a holtak, gazdagabb lesz a szív és meg-
telik könnyel a szem.

Az első tanító s az első eszmény boldog kora
volt az; első tanítóm: az édes anyám, első esz-
ményem: az emberiségért kinhalált szenvedő
Isten-ember.

Az édes anyám mesélt róla, oly szépen és oly
egyszerűen, mint azok az együgyű halász-
emberek, akiket az isteni mester elküldött szerte
a világba, hogy hirdessék az igazságnak igéjét:
az emberszeretetet. És amiként az egyszerű em-
berek a szónak mestereivé váltak, belső, szent
meggyőződésüknek miatta, azonképpen vált mes-
terévé a szónak az én első tanítóm.

Meghalni az emberiségért, szenvedni ártatlan-
ul, megaláztatni, vért hullatni másokért!...
Csodálatos képek hosszú sora vonul el lelkem
szeme előtt. Nem emberkéz festette romlandó
anyagból romlandó anyagra; márványból sem
vésték, mégis benne van a hívők szívében, s
onnan ki nem irthatja emberi hatalom. Rajongó
gyermek-szív legdrágább kincse vagy Isten-ember
dicső példája. Mellette eltörpül minden földi
nagyság s hivságos erőlködés az észnek minden
mesterműve. Biboros királyok remek palotái,
agok bölcsessége, költők képzeletének büszke
szárnyalása olybá tűnik fel, mint homokból épí-
tett vár, mint szemnek káprázata.

Igy érzem most, de haj, az én első mesterem a
szívvel beszélt, s a szívemhez beszélt. Elvezetett
a názaréti szegény hajlékba, hol a szegény ács-
mester dolgozott napról-napra a mindennapi
kenyerért, hol az Isten-ember anyja munkálkodék

vidám elmével, s megtelt a szíve tiszta, édes
gyönyörűséggel, ha reá nézett az ő okos, szófogadó
fiára, kinek bölcsességén álmélkodának a jeruzsá-
lemi írástudók. Oda képzeltem magam az ácsnak
szegény hajlékába, s bohó gyermek-elmével
azon tűnődtem, hogy én is olyan jó szeretnék
lenni, játszánánk együtt a napsütötte utcán, meg-
férnénk békeességben, hiszen *mind a ketten szegé-
nyek vagyunk.* A szegénység és a jóság hozott
egymáshoz közel, ezért tudtam olyan kimondha-
tatlannal szeretni a gyermek Jézust. Ha pedig lett
volna egy büszke papi fejedelemnek a gyermeke,
vagy gyermeke egy napkeleti fejedelemnek, kit
bölcsek oktattak, szolgák ezrei vettek körül, akkor
az én szívem bezárult volna előtte, akkor csak
csodálni tudtam volna.

Bölcs és okos volt az én tanítóm, beköltöztette
szívembe az Üdvözítőt, mert az ő szívében is ott
lakozék. És sirtam, sokat sirtam, mikor a mese
arról szólott, hogy a Megváltónak szenvednie
kellett. Összeszorult a szívem, gyűlöltem az ő
ellenségeit, a megtérő Magdolnának én is meg-
bocsátottam, s a megtérő latrot én is beengedtem
a mennyek országába, csak egyet nem tudtam
megérteni: hogy még az *ellenségeinek is meg-
bocsátott.* Itt megállottam és tűnődtem. Nem, ez
nem lehet, ezt én nem tudnám megtenni. Tör-
tént pedig, hogy az én édes anyámnak rossz atya-
fiak bús özvegységében sok keserűséget okozának,
s az én édes anyám egy este, mikor a bátyáim
háborgó elmével boszúra gondoltak, így szólott:

— Vessétek ki szívetekből ezt a gondolatot
fiaim, aki megtartott titeket nekem, az nem tani-
tott kártevésre. Bizzuk reá, elvégzi ő helyettünk;
megáldja, ha érdemes reá, megbünteti, ha reá
szolgált.

Talán nem ezekkel a szavakkal mondotta, de